

संकेतांक क्रमांक
२०१४०६२५१५१४३०६२२७

राज्यातील प्रकल्प कालव्यांच्या लाभक्षेत्रातील
भूजलपातळीच्या आधारे पाणथळ क्षेत्राचे
निकष बदलणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग
शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण/(१२६/२००८)/लाक्षेवि-कामे
मंत्रालय, मुंबई-३२
दिनांक ३०/६/२००८

प्रस्तावना

राज्यातील मोठ्या व मध्यम सिंचन प्रकल्प कालव्यांच्या लाभक्षेत्रात निर्माण होणारे पाणथळ क्षेत्राचे संनियंत्रण शासनाच्या पाटबंधारे संशोधन व विकास संचालनालयामार्फत करण्यात येते. भूजलपातळीच्या आधारे पाणथळ क्षेत्राचे राज्याचे सध्याचे निकष हे सन १९७९ साली ठरविलेले असून ते खालीलप्रमाणे आहेत.

१. भूपृष्ठाजगत असलेली पाण्याची पातळी:	पूर्णतः पाणथळ क्षेत्र
२. भूपृष्ठापासून १.२ मी. पर्यंत असलेली जलपातळी:	अंशतः पाणथळ क्षेत्र
३. भूपृष्ठापासून १.२ मी. ते ३.० मी.	संभाव्य पाणथळ क्षेत्र
४. ३.० मी. किंवा जास्त	सुरक्षित क्षेत्र

केंद्र शासनाच्या जलसंसाधन मंत्रालयाने सिंचन क्षेत्रातील समस्या शोधून त्यावर उपाययोजना सूचविण्यासाठी १९८६ मध्ये अभ्यासगटाची स्थापना केली. या अभ्यासगटाने सर्व राज्यातील समस्यांचा व स्थितीचा अभ्यास करून १९९१ मध्ये सादर केलेल्या अहवालानुसार अंशतः पाणथळ क्षेत्र ठरविणेसाठी जो निकष ठरविले त्यानुसार तो भूपृष्ठापासून जलपातळीची खोली २.० मी. किंवा कमी असा आहे.

पाणथळ क्षेत्राच्या निकषांच्या संदर्भात महाराष्ट्र जल व सिंचन आयोगाने १९९९ साली सादर केलेल्या शिफारशीमध्ये राज्याचे सध्याचे पाणथळ क्षेत्राचे निकष बदलून केंद्र शासनाचे निकष स्विकारावेत अशी शिफारस केलेली आहे.

राज्यातील वाढते सिंचन क्षेत्र व उत्तरोत्तर सिंचनाचा वाढता वापर लक्षात घेता पाणथळ क्षेत्र नियंत्रित करण्यास्तव येळीच दक्षता घेणे गरजेचे आहे. केंद्रशासन पुरस्कृत लाभक्षेत्र विकास व जल व्यवस्थापन कार्यक्रमांतर्गत प्रकल्पांतर्गत पाणथळ क्षेत्र लागवड योग्य करण्यासाठी जलनिःसारण

योजनांकरिता केंद्राचे निकष लागू आहेत. त्यादृष्टिने राज्याचे व केंद्राचे एकच निकष असणे आवश्यक आहे. यासंदर्भात शासन खालील निर्णय घेत आहे.

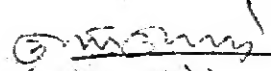
शासन निर्णय:

राज्यातील मोठ्या व मध्यम प्रकल्पांच्या लाभक्षेत्रात निर्माण होणाऱ्या पाणथळ क्षेत्राचे भूजल पातळीचे आधारे संनियंत्रण करून पाणथळ क्षेत्र निश्चित करणेसाठी सध्याचे निकष बदलून केंद्र शासनाप्रमाणे पुढीलप्रमाणे निकष ठरविण्यात येत आहेत.

१. भूपृष्ठागत असलेली पाण्याची पातळी:	पूर्णतः पाणथळ क्षेत्र
२. भूपृष्ठापासून २.० मी. पर्यंत असलेली जलपातळी:	अंशतः पाणथळ क्षेत्र
३. भूपृष्ठापासून २ मी. ते ३.० मी.	संभाव्य पाणथळ क्षेत्र
४. भूपृष्ठापासून ३.० मी. किंवा जास्त	सुरक्षित क्षेत्र

वरील आदेशांची अंमलबजावणी सन २००८-०९ पासून संबंधित यंत्रणांनी करावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अ. रा. अरगडे)
शासनाचे अवर सचिव

प्रत,

स्वीय सहाय्यक, मा.मंत्री, जलसंपदा (कृ.स्रो.पा.वि.म. वगळून) लाक्षेवि, पाणीपुरवठा व स्वच्छता, स्वीय सहाय्यक, मा. राज्यमंत्री, जलसंपदा व लाक्षेवि, वित्त व नियोजन, संसदिय कार्य, मंत्रालय, मुंबई.

स्वीय सहाय्यक, सचिव(जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई

स्वीय सहाय्यक, सचिव(लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई

स्वीय सहाय्यक, मुख्य अभियंता (पा) व सह सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई

सर्व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग

सर्व अधीक्षक अभियंता, जलसंपदा विभाग

अधीक्षक अभियंता व संचालक, पाटबंधारे संशोधन व विकास संचालनालय, पुणे.

स्वीय सहाय्यक, उप सचिव(लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई

सर्व उप सचिव (तांत्रिक), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई

लाक्षेवि (कामे) संग्रहाय.